

Pod zaporedno številko 104. je v zbirki Cankarjeve založbe Moderni klasiki izšla zbirka kratke proze z nenavadno privlačnim naslovom Priročnik za čistilke. Prav tako nenavadno privlačno je ime avtorice Lucia Berlin, katero zveni čudno eksotično. Nenavadno privlačno in čudno eksotično je tudi avtoričino življenje, ki se bolj ali manj očitno vpisuje v njeno kratko prozo. Lucia Berlin je ameriška pisateljica, za katero pred letom 2015 ni vedelo veliko ljudi. Po prvi posthumni izdaji Priročnika za čistilke, je že postala fenomen sodobne ameriške proze, ki je presegel meje ZDA. Berlin pa je pravzaprav pisala celo svoje življenje in je zgodbe objavljala v manjših ameriških literarnih. V času njenega življenja so izšle tudi tri zbirke, vendar ji nič o tega ni prineslo večjega literarnega uspeha. Do sedaj.

Zgodbe v zbirki Priročnik za čistilke odpirajo tematike, ki se vseskozi ponavljajo, vendar vsakič iz drugega zornega kota, ki ga največkrat posreduje prvo osebna pripovedovalka. Ta, se zdi, je vseskozi ena in ista oseba, čeprav se imena pripovedovalke iz zgodbo v zgodbo spreminjajo in ponavljajo. V tem pa se odkriva avtoričina avtobiografska zasnova zgodb in osrednjih protagonistk, ki so pravzaprav njen fiktivni jaz, na kar namiguje že sama uporaba imen, ki zvenijo ali vsaj nekoliko spominjajo na pisateljčino ime. Nenazadnje nekatere zgodbe v izpovedni maniri delujejo kot samo terapija njenega razburkanega življenja, spet druge nam pred očmi izrisujejo pozornega opazovalca z občutkom za, na prvi pogled nepomembne in vsakdanje detajle, za katere se na koncu izkaže, da so vse prej kot zgolj to.

Kratke zgodbe se organsko spletajo v homogeno celoto, ki jo poleg avtobiografskosti gradi časovna in prostorska umeščenost, tematski razpon in preprost lahkoten slog, ki ga največkrat oblikujejo že skoraj filmski dialogi. Časovni razpon zgodbe se giblje vse tja od 40. in pa do 80.

let prejšnjega stoletja, z zgodbami pa se selimo po jugu Združenih držav Amerike, kdaj prestopimo mejo in se znajdemo v Mehiki ali pa pod vročim soncem čilske prestolnice Santiago. Znotraj geografsko zamejenih prostorov se zgodbe premikajo tudi po družbeno vzpostavljenih prostorov, ki segajo vse tja od privilegiranega pretežno srednjega in na mestih visokega srednjega sloja, vse tja do marginaliziranih, odpadniških figur, ki jih največkrat utelešajo priseljenci iz Mehike in drugih latinskoameriških držav, staroselci, alkoholiki, narkomani oz. obrobna populacija ZDA. Zgodbe so ne malokrat dotaknejo stanja segregacije, gentrifikacije in rasizma. Pritlehna, a ne moralizirajoča družbena kritika se odpira nevsiljivo na ravni pripovedi in na pristen način zariše duh takratnega časa, ki je smešno podoben današnjemu. Skozi oko pripovedovalke se preslikavamo v značilno južnjaško rasistično atmosfero, v prostore, ki smrdijo po ostankih evropskega kolonializma in v zgodnje obrise današnjega neoliberalizma ter v prostore kjer so meje in razlikovanja zabrisana.

Družbeno okolje in njegova determiniranost je neposredno vpisana v stanje spolov, na tem mestu predvsem stanja žensk v času, ki je žensko povzdigoval na piedestal gospodinjstva in materinstva. Nasproti temu pa se vzpostavlja drugačna podoba ženske kot neobzdrane, vihrave, ki se zdaj zavestno spet drugič podzavestno upira družbeno pogojenim konvencijam. Ali gre za mater samohranilko, ki za potrebe preživetja kroži po državi v lovu za zaslužkom, spet je tu ženska, ki ne zatira svojih spolnih potreb in seksualnega nagona in je tu ženska, ki je močna v svoji ranljivosti. Vse to, kar je Lucia Berlin pravzaprav kot ženska bila.

Zgodbe se večkrat zasidrajo v problematiki alkoholizma in obvladovanje z njim opredeljenega življenja. Vsekakor je to ena izmed vidnejši avtobiografskih navezav poleg že omenjenih. Skozi zgodbe pripovedovalka prevprašuje svoje stanje, ki je smrtonosna prostovoljna bolezen, s katero pride tudi družbena stigmatizacija. Vprašanje ali lahko človek brez alkoholizma sploh razume alkoholika, njegovo odvisnost in ne nazadnje boj z njim v fazi odvajanja, ki vedno pripelje do neposrednega srečanja z odtegnitvenim sindromom. »*Le kako naj bi Sally govorila o alkoholizmu? Saj vendar ni šlo za smrt ali izgubo moža, izgubo prsi. Ljudje so trdili, da gre za bolezen, toda nihče je ni prisilil piti.*«

Stvarnost alkoholizma se razliva v vsakdanjih stvareh, kot so iskanje še odprtega diskonta s pijačo, v jutranjih brskanjih za domača zalogo, disfunkcionalnost družinskega življenja.

Shajanje in sobivanje z alkoholom se vneto skriva pred očmi zunanjega sveta in je prežeto s čudno svobodo, uživaštvom, brezskrbnostjo. V tem se odkriva boemski svet, katerega sinonim v tistem času je bila beatniška generacija in je nevarno privlačen. Prav ta privlačnost prevzame enega izmed protagonistov v zgodbi Daj nasmehni se, ki vzpostavlja dve ravni pripovedovalca. V zgodbo vstopimo skozi perspektivo odvetnika Jona Cohena, kateremu privlačno odpadniško

življenje Maggi in Jessija, izbriše meje profesionalnega in osebnega. Na drugi strani pa vstopamo v svet Maggi in Jessija skozi njeno perspektivo. Vzpostavita se dva kontrastna vpogleda. Eden, ki gleda od zunaj in drugi, ki gleda iz notranjosti. Svoboda, brezskrbnost, s steklenico jim beama v roki, se spremenijo v začaran krog životarjenja, brezupa in nesmisla, iz katerega človek ne more tako zlahka uiti.

Priročnik za čistilke je izbor kratke proze Lucie Berlin, ki nas popeljejo v osrčje njenega eksistencialnega bistva. Plujemo od njenih najzgodnejših otroških spominov, vse to let, ko je recimo temu premagala bolj z alkoholno odvisnostjo. Njen vpogled v margino ameriške populacije skozi poklic čistilke, bolničarke in učiteljice, je v zgodbe prepisan s pozornostjo in občutkom do ljudi, ki mimobežno bežijo skozi posameznikovo življenje. Neke vrste humanitarna zavest, pa pod seboj skriva ne razrešene travme in prevpraševanja samega sebe in lastne eksistence in kaj to skozi leta oblikuje.

Avtorica: Kaja Blazinšek

{fshare id=3417}